

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ВСП «Ладизинський фаховий коледж »**  
**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ**  
**УНІВЕРСИТЕТ**

**Методичні вказівки**

для виконання практичних робіт

з дисципліни **«Організація та планування аграрного  
виробництва»**

для студентів денної форми

галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність  
071 «Облік і оподаткування»

Методичні вказівки для виконання практичних робіт з дисципліни  
«Організація та планування аграрного виробництва» для студентів галузі знань  
07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»  
усіх форм навчання. О.В.Лобуренко. 2024. с.

Методичні вказівки розглянуто на засіданні циклової комісії економічних та  
інформаційних дисциплін

Протокол № 1 від липня 2024 р.

Схвалено методичною радою Відокремленого структурного підрозділу  
«Ладижинський фаховий коледж ВНАУ»

Протокол № від липня 2024 р.

## План семінарського заняття № 1

### Організація виробництва продукції рослинництва та тваринництва

#### Навчальний час: 2

**Мета і завдання семінару:** *поглибити знання здобувачів освіти з організації виробництва сільськогосподарської продукції; обговорити економічну доцільність застосування інновацій та особливості сучасних технологій в умовах змін клімату.*

**Обладнання заняття, ТЗН тощо:** *програма навчальної дисципліни, робоча програма, план семінарського заняття, презентації.*

#### Питання семінару

1. Організація виробничих процесів при виробництві зерна
2. Організація виробничих процесів при виробництві кукурудзи на зерно
3. Організація виробничих процесів при виробництві цукрових буряків
4. Організація виробництва молока за інтенсивною технологією
5. Організація виробництва свинини
6. Організація виробництва продукції птахівництва

Рекомендовані реферати:

- *Економіка зернового виробництва в Україні*
- *Стан та перспективи розвитку олійного агропромислового підкомплексу*
- *Проблеми та перспективи розвитку м'ясного скотарства в Україні*
- *Виробництво органічної продукції в тваринницьких галузях*
- *Тваринництво України: зональний характер розміщення галузей*

**Форми контролю знань** – обговорення питань, доповідей, рефератів; презентація виконаних завдань, дискусія).

#### Рекомендована література до теми семінару:

1. Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях: навчальний посібник / За заг. ред. М.М. Ільчука. Вид. 2-ге, перероб та доп. Київ: НУБіП України, 2022. 358 с.
2. Березівський П. С. Організація, прогнозування та планування агропромислового комплексу : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк. - 3-тє вид., стереотипне. - Львів : Магнолія 2019.- 437 с.

#### Додаткова література:

1. Березівський, Петро Степанович. Економічна ефективність виробництва сільськогосподарської продукції в аграрних формуваннях [] : монографія / Петро Березівський, Галина Брик. - Львів : Ліга-Прес, 2017. - 233 с.

2. Мазур В.А. Навчальний посібник з дисципліни «Рослинництво» для студентів галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» спеціальності 201 «Агрономія» першого бакалаврського рівня. Вінниця: Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 352 с.
3. Рослинництво з основами кормовиробництва та агрометеорології. Частина 1: підручник / С.М. Каленська, М.Я. Дмитришак, В.А. Мокрієнко та ін. – Київ: Прінтеко, 2023. – 610 с.
4. Патрєва Л. С. Технологія виробництва продукції тваринництва : курс лекцій / Л. С. Патрєва, О. А. Коваль. — Миколаїв : МНАУ, 2017. — 277 с.

## ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА до проведення практичного заняття № 1

### з дисципліни Організація та планування аграрного виробництва

1. **Тема заняття:** *Розрахунок норм праці на різних с.г.роботах*
2. **Мета проведення заняття:***розвивати практичні вміння встановлювати норми праці на механізованих польових, транспортних, кінно-ручних роботах та в тваринництві.*

#### 0. Після виконання роботи студент повинен:

ЗНАТИ: з якою метою проводиться нормування праці; види норм праці в сільському господарстві, класифікацію затрат часу зміни; нормоутворюючі фактори, методи встановлення норми праці;

ВМІТИ:Розраховувати норму виробітку на механізованих польових роботах, на транспортних та ручних роботах, норму обслуговування тварин.

#### 0. Матеріально-технічне оснащення робочого місця калькулятор, робочий зошит, інструкційні картки

#### 0. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

**Нормування праці - це сукупність прийомів, що дозволяють раціоналізувати трудові процеси і встановити науково обгрунтовані норми праці .**

Воно необхідне для планування потреби в робочій силі і техніці , розрахунку фонду оплати праці да та інших показників діяльності підприємства , правильної розстановки працівників у процесі виробництва і матеріальної їх винагороди . Впровадження науково обгрунтованих норм сприяє підвищенню продуктивності праці , скороченню витрат і поліпшенню якості роботи .

Розрізняють такі види норм .

- **Норма виробітку** - це кількість роботи (у га , т , шт. І т. д.) , яке повинне бути виконане одним або кількома виконавцями за одиницю робочого часу (год , зміну) , а також річна норма виробництва продукції на одного працівника .
- **Норма часу** - кількість робочого часу ( в год , хв і т. д.) , який необхідно витратити на виконання одиниці роботи .
- **Норма обслуговування** - кількість об'єктів (машин , голів худоби, квадратних метрів площі теплиць і т. д.) , яке повинні обслуговувати один або кілька працівників протягом певного часу.
- **Норма керованості** - кількість працівників або підрозділів , якими повинен управляти один або кілька керівників (включаючи їх заступників) .

- **Норма чисельності** - кількість працівників, які повинні обслуговувати небудь об'єкт (цех, технологічну лінію і т. д.) на основі поділу їх обов'язків.

У сільськогосподарському виробництві застосовують аналітичне і сумарне нормування.

Аналітичне нормування передбачає розробку норм праці на основі вивчення складових елементів робочого дня (зміни), нормоутворюючих факторів і проектування раціональної організації трудового процесу.

Сумарне нормування полягає в тому, що норми праці встановлюють на основі виробничого досвіду або за фактичним виробітком виконавців без вивчення складових елементів трудового процесу і нормоутворюючих факторів.

При нормуванні праці на сільськогосподарських підприємствах застосовується наступна класифікація робіт (трудових процесів):

- механізовані польові роботи, що виконуються за допомогою мобільних машин;
- кінно-польові роботи на живому тяглі;
- роботи з обслуговування стаціонарних машин;
- ручні роботи, що виконуються за допомогою простих знарядь і без них;
- роботи тваринництві;
- транспортні роботи, включаючи автотранспортні, тракторно-транспортні та на живому тяглі;
- ремонтно-механічні роботи.

## 0. Зміст і послідовність виконання завдань

1. Розрахувати норму виробітку на механізованих польових роботах..

2. Розрахувати норму виробітку на транспортних роботах.

3. Розрахувати норму виробітку на ручних роботах

4. Розрахувати норму обслуговування тварин

## 7. Методичні рекомендації з виконання та оформлення

### Нормування праці на механізованих польових роботах

Продуктивність агрегату за 1 год основного часу (га / год) визначають за формулою:

$$W = 0,1 V_p V_r$$

де 0,1 - коефіцієнт пропорційності одиниць виміру;

$V_p$  - середньозмінна робоча швидкість руху агрегату, км / год;

$V_r$  - середня робоча ширина захвату агрегата, м.

$$H_v = T_o W,$$

де  $H_v$  - норма виробітку агрегату, га;

$T_o$  - час основної роботи, хв.

### Нормування праці на транспортних роботах

Норми виробітку на тракторно-транспортних роботах розраховують за такими формулами:

в тоннах  $H_v = T_{зм} - (T_{пз} + T_{від}) t_{рс} Q,$

в тонно-кілометрах  $H_v = T_{зм} - (T_{пз} + T_{від}) t_{рс} Q L,$

де  $H_v$  - норма виробітку на транспортних роботах, т(Т/км);

$T_{зм}$  - час зміни (420 хв);

$T_{пз}$  - час підготовчо-заклучних робіт, хв.;

$T_{від}$  - час на відпочинок працівника, хв.;

$t_{рс}$  - час на 1 рейс, хв..

$$t_{pc} = t_n + t_p + \frac{60l_{cp}}{V_{с.ср}} * \frac{60l_{ср}}{V_{б.ср}}$$

час одного рейсу:

де  $t_c$  - час навантаження та розвантаження транспортного засобу, хв.;

$l_{cp}$ -відстань перевезення, км;

$v_{ср}$  - швидкість руху транспортного засобу км.год..

### **Нормування праці на ручних роботах**

Норму виробітку (  $H_m$  ) розраховують за формулою

$$H_m = T_{зм} - (T_{пз} + T_{осб.п})60 + t_{обс} + T_{відп}W,$$

де,  $T_{зм}$  – час зміни, хв.;

$T_{пз}$  – час підготовчо-заклучних робіт, хв.;

$T_{осб.п}$  – час на особисті потреби, хв.;

$T_{від}$  - час на відпочинок працівника, хв.;

$T_{обс}$  – час на обслуговування робочого місця, хв.;

$W$ – годинна продуктивність працівника,  $m^3$  , га.

### **Нормування праці в тваринництві**

$$H_{обс} = T_{зм} - (T_{пз} + T_{осб.п} + T_{від})T_{обс} 1гол,$$

$H_{обс}$ - норма обслуговування кількості тварин 1 працівником, гол.;

$T_{обс.1гол}$ - час на обслуговування 1 голови тварин ( прив'язування, прибирання гною, доїння тощо)хв..

**Завдання:**Визначити норми виробітку на всі види сільськогосподарських робіт:

1. Трактор ДТ – 75М з трьома сівалками СУБ 248 проводить посів озимої пшениці: ширина захвата агрегату – 10,8 м, швидкість руху агрегату – 5,8 км /год., тривалість зміни 7 год., коефіцієнт використання часу – 0,7. Розрахувати норму за зміну на посіві озимої пшениці для трактора – ДТ – 75М. Скільки потрібно таких , щоб посіяти 1400 га за 8 днів, коефіцієнт змінності – 1,6.

Розрахунок: \_\_\_\_\_

- 2.За планом у господарстві потрібно зорати 1380 га зябу за 12 днів. Обчислити потребу в тракторних агрегатах ДТ – 75М і п'ятикорпусних плугів П – 5 – 35 та норму виробітку за зміну, якщо час основної роботи – 5,8 год, швидкість руху 5,4 км/год, ширина захвата одного корпусу – 35см, коефіцієнт змінності 1,6.

Розрахунок: \_\_\_\_\_

0. Обчислити норму виробітку на автомашину і визначити потребу господарства в автомобілях для вивезення 8000 ц цукрового буряку протягом 30 днів, на відстань 10 км, підготовчо – заклучний час – 30 хв, час навантаження і розвантаження – 40 хв, середня швидкість – 30 км/год, вантажопідйомність автомобіля – 3т, тривалість зміни- 7 год.

Розрахунок: \_\_\_\_\_

---

0. Обчислити норму обслуговування тварин, нормативи:

- тривалість зміни – 420 хв.;
- підготовчо – заключний час - 70 хв.;
- час на особисті потреби – 10хв;
- норматив часу обслуговування тварин з день;
- доїння - 5,22 хв;
- час на чищення корів – 1хв;
- час на прив'язування , відв'язування – 0,6 хв;
- інші роботи – 0,3 хв у день

4.Розрахунок: \_\_\_\_\_

---

5.Розрахувати норму виробітку на ручних роботах ( на проривання цукрових буряків), виходячи з таких нормативів:

- тривалість зміни – 420 хв.;
  - підготовчо – заключний час - 10 хв.;
  - час на особисті потреби – 10хв;
  - час на особисті потреби – 10хв;
  - час на відпочинок виконавця – 8 хв;
  - час на обслуговування робочого місця 1,5 – хв.;
  - продуктивність праці за 1 год оперативної роботи становить – довжина оброблювальної ділянки – 20м, ширина – 8м.
- 
- 
- .

## ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА до проведення практичного заняття № 2,3

з дисципліни Організація та планування аграрного виробництва

**Тема :** Складання технологічної карти вирощування та збирання однієї із сільськогосподарських культур.

**Мета** завдання. Засвоїти методику і скласти технологічну карту на вирощування однієї сільськогосподарської культури з повними розрахунками усіх видів витрат і визначенні виробничої собівартості.

**Матеріально-технічне забезпечення:** інструкційна картка, калькулятор, типові технологічні карти вирощування с.г. культур

**Завдання 1.**

**Необхідні дані.** Для складання типової технологічної карти на 100 га посіву необхідні такі довідкові матеріали: урожайність, валовий збір основної і побічної продукції; дані про попередники; сорти; норми висіву насіння; види і кількість внесення органічних і мінеральних добрив; засобів захисту рослин; наявність засобів механізації, техніки та прийнята технологія і організація виробництва; розцінки оплати праці, тарифікація робіт та їх перелік, норми витрат праці, нафтопродуктів за видами робіт, коефіцієнти переводу механізованих робіт в

умовні еталонні га; нормативи для розрахунків амортизації, витрат на поточний і капітальний ремонт; вартість одиниці робіт обслуговуючих підрозділів (автотранспорт, гужовий транспорт, ремонтна майстерня, електро- та водопостачання тощо); ціни на насіння, добрива, хімічні препарати, техніку, нафтопродукти та інші матеріали.

### **Методика виконання.**

Складання технологічних карт здійснюється на певних формах бланків, що повинні налічувати таку кількість показників, яка дозволяє визначити всі основні технологічні параметри вирощування культури і нормативні показники витрат виробництва, які дозволяють визначити собівартість виробленої продукції. В методичній літературі та нормативних довідниках наведені форми бланків, які складаються з 28-54 показників. Нами запропонована нова форма бланка, яка налічує 35 показників, а також наведені додаткові форми розрахункових таблиць, що дозволяють в кінцевому рахунку визначити собівартість продукції.

На сучасному етапі залежно від технічного оснащення обчислювальною та комп'ютерною технікою складання технологічних карт здійснюється за двома варіантами:

1. При відсутності електронно-обчислювальних машин (ЕОМ) та комп'ютерної техніки або відповідних для складання карт програм, технологічні карти складаються за традиційним варіантом, з використанням для розрахунків нормативних довідників та калькуляторів.

2. При наявності ЕОМ та комп'ютерної техніки і розроблених відповідних програмах складання технологічних карт здійснюються за допомогою підготовки необхідних вихідних даних та введення їх в ЕОМ або комп'ютер, що дозволяє оптимізувати технологічний процес з широким вибором найефективніших систем машин і механізмів щодо виконання робіт та найбільш економічно-вигідним використанням ресурсів виробництва (добрив, засобів захисту рослин, насіння, пального й інших складових виробництва).

Наведена методика складання технологічних карт за першим варіантом базується вона на згаданих нами традиційних способах з використанням нормативних довідкових джерел і по елементних розрахунках, заповнюючи згідно прийнятих в господарстві форм бланків.

У графі «Найменування робіт» дається перелік робіт з технології, яка застосовується під культуру в тій хронологічній послідовності, в якій вони будуть виконуватись по кожному періоду, проставляються агротехнічні вимоги і одиниці виміру. Обсяг робіт визначається в фізичних одиницях (т, га, і т.д.) і за певною методикою переводяться в умовні еталонні гектари.

Методика переводу фізичного обсягу робіт в умовні еталонні гектари така: необхідно знайти кількість нормо-змін, яка визначається діленням фізичного обсягу робіт на змінну норму виробітку. Потім кількість нормо- змін множимо на коефіцієнт 7 і на коефіцієнт переводу певно ї марки трактора в умовні еталонні.

*Наприклад.* Обсяг робіт при післязбиральному луценні стерні на глибину 6-8 см на площі 100 га трактором Т-150К в агрегаті з ЛДГ-15 в два сліди становить 200 га, а змінна норма виробітку - 66,2 га. В цьому разі кількість нормо-змін буде дорівнювати:  $200 \text{ га} : 66,2 = 3,02$  нормо-зміни.

Далі визначаємо обсяг еталонних гектарів за такою формулою:

$$O = K \times C \times H_{зм} ,$$

де  $O$  - обсяг еталонних гектарів;

$H_{зм}$  - кількість нормо-змін;

$C$  - змінна норма виробітку еталонного трактора (за еталонний трактор прийнято трактор ДТ-75);

$K_n$  - коефіцієнт переведу трактора в умовні еталонні.

В такому разі кількість умовних еталонних гектарів буде дорівнювати:

$$O = 3,02 \times 7 \times 1,65 = 34,8 \text{ ум. га}$$

Склад агрегату береться такий, який би забезпечив виконання обсягу робіт за інтенсивною технологією виробництва. Затрати праці на весь обсяг робіт для механізаторів та інших працівників визначаються шляхом множення чисельності обслуговуючого персоналу на кількість нормо-змін і на семигодинну робочу зміну та записують у відповідній графі. Тарифні ставки для різних категорій робітників за семигодинну норму виробітку наводяться в додатку \_\_\_\_.

Оплату праці необхідно нараховувати в такій послідовності. Спочатку визначають оплату праці механізаторів шляхом множення кількості нормо-змін на розцінку за семигодинну норму того розряду, по якому тарифікується певний вид роботи. Такі розрахунки проводять і для інших працівників.

$$Зп = Нзм \times Тсм$$

Далі розраховують усі види доплат. Спочатку доплату за класність. Трактористам-машиністам I класу - 20%, а II класу - 10% від основного заробітку. Але для розрахунків у технологічній карті необхідно визначити середню класність механізаторів по господарству. Наприклад, у господарстві є 30 механізаторів, з них 10 - I класу, 12 - II класу і 8 - III класу. Середня класність механізаторів по господарству в цьому разі становитиме

$$((10 \times 0,2 + 12 \times 0,1) / 30) \times 100 = 10,6\%$$

Це означає, що на механізованих роботах тарифний фонд оплати праці повинен бути збільшений на 10,6%.

У сільськогосподарських підприємствах встановлена надбавка трактористам-машиністам за безперервний стаж роботи по спеціальності в одному господарстві від суми річної заробітку.

Якщо стаж роботи від 3 до 5 років - 8%,

від 5 до 10 - 10%,

від 10 до 15 - 13%,

понад 15 років - 16%.

Надбавка за стаж роботи видається один раз в кінці року. Розрахунок планового процента доплати за стаж проводиться таким чином. Наприклад, з 30 трактористів-машиністів мають стаж роботи до 3 років - 2 механізatori, від 3 до 5 - 8, від 5 до 10 років - 12, від 10 до 15 - 5, і понад 15 років - 3 механізatori.

З метою посилення матеріальної зацікавленості робітників на вирощуванні окремих культур, за якісне проведення робіт, скорочення строків збирання врожаю і без втрат у перші 10 днів масового збирання при умові виконання змінних норм виробітку, тарифна ставка трактористам-машиністам збільшується на 60%, а по окремих культурах - на 30%,

Після цих розрахунків визначають фонд оплати праці, що складається з основної, додаткової і всіх видів доплат. Але для визначення всього загального фонду оплати праці необхідно здійснити ще і нарахування на оплату праці. Пенсійний фонд України дає роз'яснення щодо нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з набранням чинності з 1 січня 2011 року Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Розмір єдиного внеску встановлюється у відсотках від суми заробітної плати та залежить від класу професійного ризику виробництва, встановленого для роботодавця за основним видом його діяльності і становить від 36,76% до 49,7%.

Для фізичних осіб - підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування, єдиний внесок нараховується у розмірі 34,7% на суми, що визначаються такими платниками самостійно, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску.

Витрати на пальне визначаються на основі норм витрат на одиницю роботи та планового обсягу роботи.

$$B_{\text{пальне}} = S \times H_{\text{пальне}}$$

Планові затрати на придбання пального залежать не тільки розрахованої по треби палива, але й цін на основне паливо(дизельне паливо).

$$Z_{\text{пальне}} = B_{\text{пальне}} \times C_{\text{пальне}}$$

Затрати на живу тягову силу, автотранспорт і електроенергію визначають шляхом множення собівартості 1 коне-дня на кількість коне-днів, 1 т-км - на кількість тонно-кілометрів, 1 квт-год - на витрати електроенергії. Для навчальних цілей ці нормативи дає викладач.

Далі визначають усі прямі витрати, після чого розраховують собівартість одиниці продукції.

При визначенні собівартості одиниці продукції необхідно дотримуватись прийнятої класифікації витрат.

Всього витрат, тис. грн.

в т.ч.: 1. Пряма оплата праці з нарахуваннями.

2. Насіння і посадковий матеріал.

3. Добрива.

4. Засоби захисту рослин.

5. Роботи і послуги

6. Витрати на утримання основних засобів.

7. Інші прямі витрати.

8. Витрати по організації виробництва і управлінню.

9. Страхові платежі.

Суму оплати праці з нарахуваннями беруть з відповідних граф технологічної карти.

Вартість насіння і посадкового матеріалу визначають відповідно до норм висіву на 1 га і 100 га та середньої вартості насіння, яка наведена в додатку, або її дає викладач. Обчислення вартості добрив і засобів захисту рослин проводять на підставі норм внесення на одиницю площі і на всю площу та вартості їх згідно з існуючими цінами. Оскільки ціни як оптові, так і закупівельні змінюються, то для навчальних цілей їх дає викладач або вони наведені в додатках.

Стаття витрат на утримання основних засобів включає в себе в основному амортизацію основних засобів, яку визначають для відповідної культури, по тракторах, с.-г. машинах та інших засобах.

Відрахування для тракторів, комбайнів та інших с.-г. машин проводиться пропорційно обсягу виконаної роботи в гектарах умовно - еталонної оранки і фізичних гектарів збирання врожаю.

Статті інших прямих витрат, що не враховані в перелічених показниках, а також по організації виробництва і управлінню при визначенні собівартості в даному випадку в навчальних цілях можна брати їх як 12% до загальної суми затрат.

Після визначення загальної суми витрат по всіх статтях їх розподіляють на основну і побічну продукцію і визначають собівартість кожної з них. При цьому на основну продукцію, наприклад, по озимій пшениці на зерно будуть віднесені всі затрати, включаючи скошування і обмолот. А затрати після збирання, які пов'язані з транспортуванням зерна, його доробкою будуть віднесені теж на зерно. Всі заграти сушіння соломи, скирдовку її, транспортування до місця сховищ та інші будуть віднесені на собівартість побічної продукції - соломи. Складання технологічних карт і розрахунок собівартості сільськогосподарської продукції в сучасних умовах ускладнюється тим, що відсутні деякі необхідні нормативні матеріали, і, саме головне, постійно змінюються ціни на паливе, добрива, отрутохімікати тощо. Тому для навчальних цілей для деяких засобів виробництва наведені ціни примірні, які до деякої міри можуть мати відхилення від нині діючих. Але методика розрахунку собівартості продукції залишається незмінною.

Технологічна карта складається за формою наведеною в таблиці 6. Довідкові дані для її складання наведені в таблицях 6-11, тарифні ставки по оплаті праці - в додатках.

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

КУЛЬТУРА \_\_\_\_\_

Внесення добрив на 1 га

СОРТ \_\_\_\_\_

Органічних, т. -

НОРМА ВИСІВУ \_\_\_\_\_

Мінеральних, ц.д.р. -

ПОПЕРЕДНИК \_\_\_\_\_

ПЛОЩА ПОСІВУ    ГА

Валовий збір основної продукції,ц

Валовий збір побічної продукції,ц

|        |        |
|--------|--------|
| з 1 га | всього |
|        |        |
|        |        |

В    т.ч. : азотних  
Фосфорних -  
Калійних -

|  |
|--|
|  |
|  |
|  |
|  |

| Найменування робіт | Одиниці виміру | Об'єм робіт         |              | Склад агрегату                   |           |   | Норма виробітку | Кількість нормо-змін | Затрати праці, люд-год |                  | Розряд роботи |                  | Заробітна плата по тарифу за норму |                  | Заробітна плата по тарифу за весь об'єм |                  | Вартість, грн. |                  |             | Пальне            |                     |                        | Разом, грн |
|--------------------|----------------|---------------------|--------------|----------------------------------|-----------|---|-----------------|----------------------|------------------------|------------------|---------------|------------------|------------------------------------|------------------|-----------------------------------------|------------------|----------------|------------------|-------------|-------------------|---------------------|------------------------|------------|
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             | КІЛЬКІСТЬ, КГ     |                     |                        |            |
|                    |                | В фізичних одиницях | В умовних га | Марна трактора, автомобіля, с.г. | ВИКОНАВЦІ |   |                 |                      | трактористів           | інших робітників | трактористів  | інших робітників | трактористів                       | інших робітників | трактористів                            | інших робітників | коне-днів      | тонно-кілометрів | кіловат-год | на одиницю роботи | на весь об'єм робіт | загальна вартість, грн |            |
| 1                  | 2              | 3                   | 4            | 5                                | 6         | 7 | 8               | 9                    | 10                     | 11               | 12            | 13               | 14                                 | 15               | 16                                      | 17               | 18             | 19               | 20          | 21                | 22                  | 23                     | 24         |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
|                    |                |                     |              |                                  |           |   |                 |                      |                        |                  |               |                  |                                    |                  |                                         |                  |                |                  |             |                   |                     |                        |            |
| Всього на100 га    | х              | х                   |              | х                                | х         | х | х               |                      |                        |                  | х             | х                | х                                  | х                |                                         |                  |                |                  |             | х                 |                     |                        |            |
| На 1 га            | х              | х                   |              | х                                | х         | х | х               |                      |                        |                  | х             | х                | х                                  | х                |                                         |                  |                |                  |             | х                 |                     |                        |            |
| На 1 ц             | х              | х                   |              | х                                | х         | х | х               |                      |                        |                  | х             | х                | х                                  | х                |                                         |                  |                |                  |             | х                 |                     |                        |            |

|                                                                    |  |                                           |  |               |        |                                                                |   |                                       |         |        |
|--------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------|--|---------------|--------|----------------------------------------------------------------|---|---------------------------------------|---------|--------|
| 25. Оплата по тарифу, грн.                                         |  | Розрахунок прямих затрат, грн.            |  |               |        |                                                                | . |                                       |         |        |
| 26. Доплата за продукцію (25-50% до тарифу), грн.                  |  |                                           |  | Вартість, грн |        | Затрати на утримання основних засобів (16% загальних витрат)   |   | Норматив прям. затрат, грн            | на 1 га | на 1 ц |
| 27. Доплата за стаж, грн.                                          |  |                                           |  | одиниці       | всього | Організаційно-виробничі і управлінські витрати (8% заг. варт.) |   |                                       |         |        |
| 28. Допл. за класність, грн.                                       |  | 32. Насіння і розсада                     |  |               |        | Страх. платежі - 4,5%                                          |   | Засоби зах. росл.                     |         |        |
| 29. Допл. за якість робіт і скорочені строки збирання врожаю, грн. |  | 33. Добрива – всього                      |  |               |        | Ін. прямі затрати – 5%                                         |   | Пальне, ел-енергія, тоно-км, коне-дні |         |        |
| 30. Нарахування на оплату праці, грн                               |  | в т.ч. органічні                          |  |               |        | Всього прямих затрат                                           |   | Затрати на утр. осн.засобів           |         |        |
| 31. Всього оплати праці з нарахуваннями, грн                       |  | мінеральні                                |  |               |        |                                                                |   | Орг-но - виробничі і упр-кі витрати   |         |        |
|                                                                    |  | 34. Засобизах. рослин                     |  |               |        |                                                                |   | затр. праці, люд-год                  |         |        |
|                                                                    |  | 35. Пальне, ел-енергія, тоно-км, коне-дні |  |               |        |                                                                |   | Страх. платежі                        |         |        |
|                                                                    |  |                                           |  |               |        |                                                                |   | Ін. прямі затрати                     |         |        |
|                                                                    |  |                                           |  |               |        |                                                                |   | Всього прямих зат.                    |         |        |
|                                                                    |  |                                           |  |               |        |                                                                |   |                                       |         |        |

Головний агроном    Головний інженер    Головний економіст    Головний бухгалтер  
Перелік основних робіт та нормативи для складання технологічних карт.

| №                                                   | Назва робіт та агротехнічні вимоги                                          | Одиниця виміру | Склад агрегату   |                       | Розряд роботи робітників |      | Норма виробітку | Витрати пального на одиницю роботи, кг |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------|------------------|-----------------------|--------------------------|------|-----------------|----------------------------------------|
|                                                     |                                                                             |                | Силова установка | с.-г. машина          | осн.                     | доп. |                 |                                        |
| 1. Основний обробіток ґрунту                        |                                                                             |                |                  |                       |                          |      |                 |                                        |
| 1                                                   | Післязбиральне лущення                                                      | га             | Т-150К           | ЛДГ-15                | V                        |      | 66,2            | 2,5                                    |
| 2                                                   | Обробіток ґрунту дисковою бороною в агрегаті із зубовими боровами в 2 сліди | га             | Т-150К           | БДТ- 7 7БЗС-1,0       | V                        |      | 29,4            | 4,8                                    |
| 3                                                   | Щілювання                                                                   | га             | ДТ-75М           | ШН-2-140              | IV                       |      | 23              | 2,5                                    |
| 4                                                   | Боронування в 2 сліди                                                       | га             | ДТ-75М           | БЗСС-1,0              | IV                       |      | 84              | 0,9                                    |
| 5                                                   | Культивація з боронуванням                                                  | га             | ДТ-75            | 2КПС04<br>8БЗСС-1,0   | IV                       |      | 34,7            | 2,3                                    |
| 6                                                   | Оранка з боронуванням або коткуванням                                       | га             | ДТ-75М           | ПЛН-4-35<br>2БЗСС-1,0 | V                        |      | 6,9             | 14,6                                   |
| 7                                                   | Зарівнювання звальних і розвальних борозен                                  | га             | Т-25А            | ШБ-2,5                | IV                       |      | 100             | 0,5                                    |
| 8                                                   | Дискування                                                                  | га             | Т-150К           | ЛДГ-15                | V                        |      | 66,2            | 2,9                                    |
| 9                                                   | Снігозатримання                                                             | га             | Т-150К           | СВУ-2,6               | V                        |      | 55              | 1,8                                    |
| 10                                                  | Планування поверхні                                                         | га             | ДТ-75М           | БП-8                  | IV                       |      | 28              | 2,7                                    |
| 11                                                  | Вирівнювання поверхні                                                       | га             | ДТ-75М           | ВИП-5,6               | V                        |      | 25              | 3,5                                    |
| 12                                                  | Внесення гною                                                               | га             | Т-150К           | ПРТ-10                | IV                       |      | 25              | 3,5                                    |
| 13                                                  | Передпосівна нарізка гребенів                                               | га             | МТЗ-80           | КРН-5,6               | IV                       |      | 22              | 2,6                                    |
| 2.Передпосівний обробіток ґрунту і посів (посадка). |                                                                             |                |                  |                       |                          |      |                 |                                        |
| 1                                                   | Провішування ліній для перших проходів і відбивка поворотних полос          | га             | Вручну           |                       |                          | III  | 200             |                                        |

|    |                                                                                   |    |        |                      |     |     |       |      |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------|----|--------|----------------------|-----|-----|-------|------|
| 2  | Посів з внесенням добрив                                                          | га | Т-150К | ЗСЗ-3,6<br>18БП-0,6А | V   | IV  | 47,5  | 1,8  |
| 3  | Прикочування посівів                                                              | га | Т-150  | 6КВГ-1,4             | III |     | 114   | 1,14 |
| 4  | Закриття вологи                                                                   | га | Т-150К | 36БЗСС-1,0           | IV  |     | 126   | 0,76 |
| 5  | Посів сої                                                                         | га | ЮМЗ-6Л | ССТ-12А              | V   | III | 17    | 1,9  |
| 6  | Посів гороху з внесенням міңдобрив                                                | га | Т-150М | 2СЗТ-3,6<br>18БП-0,6 | IV  | III | 24,4  | 2,6  |
| 7  | Посів кукурудзи з внесенням міңдобрив                                             | га | Т-70С  | СУПН-8               | V   | IV  | 13,4  | 3,0  |
| 8  | Пунктирний посів цукрових буряків з внесенням добрив та інсектицидів - 70 % площі | га | Т-70С  | ССТ-12А              | IV  | III | 14,0  | 2,7  |
| 9  | Посів на кінцеву густоту рослин з внесенням добрив – 30 % площі                   | га | Т-70С  | ССТ-12А              | IV  | IV  | 15,0  | 2,7  |
| 10 | Посів льону з внесенням добрив                                                    | га | ЮМЗ-6Л | СЗЛ-3,6              | V   | IV  | 14,4  | 2,8  |
| 11 | Посадка картоплі                                                                  | га | МТЗ-80 | СН-4Б                | V   | III | 25,64 | 6,7  |

### 3.Догляд за посівами

|    |                                       |    |        |                         |    |     |      |      |
|----|---------------------------------------|----|--------|-------------------------|----|-----|------|------|
| 1  | Обприскування посівів                 | га | ЮМЗ-6Л | ОН-400                  | VI |     | 13   | 1,95 |
| 2  | Підкормка посівів                     | га | МТЗ-80 | 1РМГ-4                  | IV |     | 27   | 2,35 |
| 3  | Коренева підкормка                    | га | Т-70С  | ЗСЗ-3,6                 | IV | III | 38   | 1,7  |
| 4  | Міжрядний обробіток ґрунту, шарування | га | Т-70С  | УСМК-5,4Б               | IV |     | 17,5 | 2,0  |
| 5  | Рихлення ґрунту – 50% площі 2 рази    | га | Т-70С  | УСМК-5,4Б<br>З-ОР-07(3) | IV |     | 25   | 3,2  |
| 6  | Внесення робочої суміші               | га | ЮМЗ-6Л | ПОМ-630-1               | VI |     | 24   | 0,9  |
| 7  | Механічне прорідження сходів          | га | Т-70С  | УСМП-5,4                | V  |     | 18,5 | 2,4  |
| 8  | Автоматичне прорідження сходів        | га | МТЗ-80 | ПСА-2,7                 | V  |     | 5,4  | 3,5  |
| 9  | Корегування густоти насаджень         | га | Вручну |                         |    | III | 0,28 |      |
| 10 | До сходове боронування                | га | Т-90С  | 36БЗСС-1,0              | IV |     | 90,6 | 0,7  |
| 11 | Після сходове боронування             | га | Т-90С  | 36БЗСС-1,0              | V  |     | 75,6 | 0,84 |
| 12 | До сходова обробка посадок            | га | МТЗ-80 | КОН-2,8пм               | V  |     | 10,1 | 4,2  |
| 13 | Підгортання рослин                    | га | МТЗ-80 | КОН-2,8пм               | IV |     | 9,5  | 4,5  |

**4. Збирання та зберігання.**

|    |                                        |    |                       |                  |     |     |      |      |
|----|----------------------------------------|----|-----------------------|------------------|-----|-----|------|------|
| 1  | Обкошування кінцевих полос і загінок   | га | ДОН-1500              | ЖВН-6А           | V   |     | 14   | 3,6  |
| 2  | Підбір і обмолот валків                | га | ДОН-1500              |                  | VI  |     | 16   | 3,5  |
| 3  | Стягування соломи до місця скирдування | га | T-70C                 | ВГУ-10           | V   | IV  | 18   | 3,4  |
| 4  | Пряме комбайнування                    | га | Домінатор<br>Джон Дір |                  | VI  |     | 40   | 6,8  |
| 5  | Транспортування соломи                 | га | МТЗ-82                | ВГУ-10<br>2ПТС-4 | V   |     | 8    | 7,4  |
| 6  | Скиртування соломи                     | т  | МТЗ-82                | ПГ-0,75          | V   |     | 62   | 1,2  |
| 7  | Формування скирти                      | т  | Вручну                |                  |     | V   | 6    |      |
| 8  | Скошування кукурудзи на силос          | га | КСК-100А              |                  | V   | IV  | 7,6  | 12,1 |
| 9  | Транспортування зеленої маси           | т  | ЮМЗ-6Л                | 2ПТС-6           | II  |     | 33   | 1,1  |
| 10 | Укладання зеленої маси в ями           | т  | T-150                 |                  | III |     | 450  | 0,3  |
| 11 | Постановка траншеї на зберігання       | т  | Вручну                |                  |     | III | 0,15 |      |
| 12 | Скошування гички                       | га | T-70C                 | БМ-6А            | VI  | IV  | 5,1  | 19,6 |
| 13 | Транспортування гички                  | т  | ЮМЗ-6Л                | ПСЕ-12,5         | II  |     | 20   | 1,0  |
| 14 | Збирання коренеплодів                  | га | МТЗ-80                | РКС-6            | IV  |     | 5,1  | 9,6  |
| 15 | Погрузка коренеплодів                  | т  | МТЗ-82                | СПС-4,2          | IV  |     | 240  | 0,19 |
| 16 | Транспортування коренеплодів           | т  | ЮМЗ-6Л                | 2ПТС-4           | IV  |     | 30   | 1,0  |
| 17 | Зелена маса: 1 укіс                    | га | КСК-100А              |                  | IV  | III | 9,0  | 14,0 |
| 18 | Зелена маса: 2-3 укіс                  | га | КСК-100А              |                  | IV  | II  | 12,4 | 9,9  |
| 19 | Транспортування зеленої маси           | т  | ЮМЗ-6Л                | 2ПТС-6           | II  |     | 20   | 1,75 |
| 20 | Скошування бадилля                     | га | ЮМЗ-6Л                | КИР-1,5Б         | III |     | 3,0  | 11   |
| 21 | Вивезення подрібненого бадилля         | т  | ЮМЗ-6Л                | 2ПТС-4-887       | III |     | 29   | 1,4  |
| 22 | Рихлення міжрядь                       | га | МТЗ-80                | КОН-2,8пм        | III |     | 9,5  | 4,5  |
| 23 | Збирання бульб                         | га | ЮМЗ-6Л                | ККУ-2А           | IV  | III | 0,9  | 42,6 |
| 24 | Транспортування бульб                  | т  | ЮМЗ-6Л                | 2ПТС-4           | III |     | 30   | 1,4  |

**5. Підготовка насіннєвого матеріалу, добрив та боротьба із шкідниками та хворобами**

|   |                                                                       |   |           |                |     |    |      |      |
|---|-----------------------------------------------------------------------|---|-----------|----------------|-----|----|------|------|
| 1 | Протруєння насіння                                                    | т | Ел.двигун | ПС-10          |     | V  | 34,7 | 2,3  |
| 2 | Транспортування насіння (5 км) та садивного матеріалу і його заправка | т | ГАЗ-53    | УЗСА-40        | III |    | 50   | 1,7  |
| 3 | Погрузка насіння, добрив                                              | т | Вручну    |                |     | IV | 5    |      |
| 4 | Підвезення води (5 км)                                                | т | ЮМЗ-6Л    | РЖТ-4          | II  |    | 35   | 1,4  |
| 5 | Транспортування добрив та їх заправка                                 | т | ГАЗ-53А   | УЗСА-40        | V   |    | 60   | 1,7  |
| 6 | Подрібнення і погрузка мінеральних добрив                             | т | МТЗ-80    | АИР-20 ПФ-0,75 | III | II | 135  | 0,85 |
| 7 | Доставка пестицидів, гербіцидів, фунгіцидів і т.д.                    | т | Т-16М     |                | II  |    | 6    | 20   |
| 8 | Приготування робочої суміші                                           | т | ЮМЗ-6Л    | АПР"Темп"      | VI  | IV | 40   | 2    |
| 9 | Навантаження гною                                                     | т | ЮМЗ-6Л    | ПЭ-0,8Б        | V   |    | 105  | 0,35 |

#### 6. Догляд за природними, старосіяними та зрошуваними угіддями.

|    |                                        |    |        |                       |     |     |      |     |
|----|----------------------------------------|----|--------|-----------------------|-----|-----|------|-----|
| 1  | Підсів травосуміші                     | га | Т-150К | ЗСЗТ-3,6<br>СЗО- 3,6  | V   | III | 47,5 | 1,8 |
| 2  | Скошування травостою                   | га | Т-40М  | КДП-4                 | IV  |     | 10,4 | 2,8 |
| 3  | Згрібання сіна у валки                 | га | Т-25А  | ГВК-6А                | II  |     | 24,5 | 1,1 |
| 4  | Пресування валків і складання у причеп | га | МТЗ-80 | ПС-1,6                | V   | III | 6,7  | 4,3 |
| 5  | Копнування сіна                        | га | ЮМЗ-6Л | ПК-1,6А               | III |     | 18   | 2,4 |
| 6  | Транспортування сіна                   | т  | МТЗ-80 | 2ПТС-4                | III |     | 27   | 1,5 |
| 7  | Скиртування сіна                       | т  | МТЗ-80 | ПФ-0,5                | III | II  | 26   | 1,2 |
| 8  | Монтаж поливного обладнання            |    | Вручну | ЗДКШ-64-800"Волжанка" |     | V   |      |     |
| 9  | Полив                                  | га | Вручну | ЗДКШ-64-800"Волжанка" |     | V   | 7,8  |     |
| 10 | Консервація поливного обладнання       |    | Вручну |                       |     | V   |      |     |

#### 7. Роботи по догляду за багаторічними насадженнями.

|   |                                        |    |        |        |    |     |     |     |
|---|----------------------------------------|----|--------|--------|----|-----|-----|-----|
| 1 | Корчування чагарників                  | шт | Вручну |        |    | III | 40  |     |
| 2 | Вирівнювання ділянки для посадки садів | га | ДТ-75М | Д-606А | IV |     | 2,5 | 4,5 |

|    |                                              |       |        |          |     |     |      |     |
|----|----------------------------------------------|-------|--------|----------|-----|-----|------|-----|
| 3  | Плантажна оранка на глибину 45-50 см         | га    | 100МГС | ППН-50   | V   |     | 1,5  | 110 |
| 4  | Розбивка площі під сад і встановлення кілків | га    | Вручну |          |     | VI  | 1    |     |
| 5  | Копання ям (60х60 см)                        | га    | МТЗ-82 | КЯУ-100А | V   |     | 1,4  | 54  |
| 6  | Підвезення саджанців (5 км)                  | т.шт  | МТЗ-82 | 2ПТС-4   | II  |     | 6    | 5,5 |
| 7  | Садіння дерев машиною                        | т.шт  | Т-150К | МПС-1    | VI  |     |      |     |
| 8  | Садіння дерев                                | шт/га | Вручну |          |     | VI  | 180  |     |
| 9  | Обрізування саджанців, пінцирування          | т.шт  | Вручну |          |     | V   | 0,4  |     |
| 10 | Обв'язування дерев                           | т.шт  | Вручну |          |     | III | 0,25 |     |
| 11 | Формування крони (3 рік вегетації)           | т.шт  | Вручну |          |     | VI  | 0,13 |     |
| 12 | Обприскування садів                          | га    | МТЗ-82 | ОПВ-1000 | VI  |     | 20   | 5,3 |
| 13 | Транспортування пакетів з ящиками            | шт    | МТЗ-82 | 2ПТС-4   | II  |     | 60   | 3,8 |
| 14 | Розвантаження пакетів з ящиками у саду       | шт    | Т-25А  | ПВСВ-0,5 | III |     | 150  | 0,2 |
| 15 | Збирання падалиці (20 % урожаю)              | т     | Вручну |          |     | III | 0,8  |     |
| 16 | Знімання плодів                              | т     | Вручну |          |     | IV  | 0,5  |     |
| 17 | Сортування і складання плодів у ящики        | т     | Вручну |          |     | V   | 0,1  |     |

#### 8. Коефіцієнти переводу тракторів в умовні еталонні.

| Марка трактора | Коефіцієнт переводу в умовний еталонний трактор | Марка трактора  | Коефіцієнт переводу в умовний еталонний трактор |
|----------------|-------------------------------------------------|-----------------|-------------------------------------------------|
|                |                                                 | МТЗ-82          | 0,73                                            |
| К 700          | 2,20                                            | МТЗ-80          | 0,70                                            |
|                |                                                 | МТЗ-52, МТЗ-52Л | 0,58                                            |
| Т-150, Т-150К  | 1,65                                            |                 |                                                 |
| Т-130          | 1,76                                            | МТЗ-5ЛС, МТЗ-7  | 0,53                                            |
| Т-130 Б        | 1,54                                            |                 |                                                 |
| Т-140          | 1,53                                            | ЮМЗ-6Л          | 0,60                                            |
| Т-125          | 1,34                                            | Т-40АМ, Т-40АМН | 0,54                                            |
| Т-4А           | 1,45                                            |                 |                                                 |
|                |                                                 | Т-40А, Т-40АН   | 0,50                                            |

|                       |             |                      |      |
|-----------------------|-------------|----------------------|------|
| Т-100 всі модифікації | 1,34        | Т-40                 | 0,48 |
|                       |             | Т28Х4М               | 0,51 |
| ДТ-75, Т-75, Т-74     | <b>1,00</b> | Т-28Х3               | 0,48 |
|                       |             | Т-35                 | 0,45 |
| Т-70                  | 0,90        | Т-30, Т-28, ДТ-28Х   | 0,42 |
|                       |             | ДТ-24, ДТ-24-33Т     | 0,36 |
|                       |             | Т-25, ДТ-20В, СШ-34Г | 0,30 |
| Т-50В                 | 0,64        | ДТ-20                | 0,27 |
| Т-38 М                | 0,60        | Т-16М, Т-16ММУ       | 0,22 |
|                       |             | Т-16, ДСШ-16, ДТ-14  | 0,20 |
| Т-45 У                | 0,50        | ДСШ-14               | 0,18 |
| ЗС-0,9/124            | 0,27        | СШ-8Г                | 0,12 |
| РС-0,9/122, РСО-0,9/2 | 0,20        | СЦ-30                | 0,43 |

## ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА до проведення практичного заняття № 4

з дисципліни Організація та планування аграрного виробництва

1. **Тема заняття** *Розрахунок визначення фонду оплати праці та акордних розцінок в рослинництві*
2. **Мета проведення заняття** *Виробити навички розрахунку фонду оплати праці та акордних розцінок для працівників в рослинництві*

0. **Після виконання роботи студент повинен:**

знати: *порядок нарахування оплати праці працівникам виробничих підрозділів галузі рослинництва; розрахунок планового фонду оплати працівників та визначення акордних розцінок в рослинництві*

вміти: *розраховувати акордні розцінки в рослинництві*

0. **Матеріально-технічне оснащення робочого місця**

*калькулятор, робочий зошит, інструкційні картки*

0. **Короткі відомості з теоретичної частини роботи**

*Визначення розцінок для оплати праці чи розрахункових цін за продукцію, в яких закладені і витрати на оплату праці, є необхідною умовою дбайливого господарювання за принципами самоокупності і самофінансування, що за умов ринкової економіки є основним джерелом формування фонду оплати праці і засобом здійснення ефективного виробництва.*

*Методика розрахунку розцінок оплати праці за продукцією у рослинництві базується на використанні показників оплати за тарифом та доплат за продукцію й виходу валової продукції і розраховується за такою формулою:*

$$P = \frac{T \times k_m}{ВП} \quad (1)$$

*де, **P** - розцінка оплати за одиницю продукції, грн.; **T** - тарифний фонд оплати праці на виробництві певного виду продукції, грн.; **k<sub>m</sub>** - коефіцієнт збільшення тарифу (1,25-1,50); **ВП** - валова продукція, ц., шт., грн.*

*Розрахована таким чином розцінка оплати праці за продукцією є акордною оплатою, яка встановлюється після отримання продукції як добуток від множення кількості одиниць продукції на її розцінку. Різниця між виплаченим протягом року авансом і розрахованою сумою за продукцію і є тією різницею, що виплачується за другим показником пропорційно до отримання авансу. Розцінка оплати праці за одиницю продукції може бути розрахована за різними варіантами: по кожній культурі, які вирощує внутрішньогосподарське формування; єдина розцінка за 1000 грн. виробленої валової продукції; колективна акордна розцінка за одиницю продукції на виробництві (заготівлі), виконанні окремих комплексних видів робіт – заготівлі та внесенні добрив, збиранні врожаю тощо.*

0. **Зміст і послідовність виконання завдань**

- 1.Розрахувати акордні розцінки працівникам рослинництва...
- 2.Розрахувати фонд оплати праці в рослинництві .
- 3.Розрахувати доплату в кінці року працівникам рослинництва.

## 0. Методичні рекомендації з виконання та оформлення

**Таблиця 1** Тарифні ставки оплати праці в с.г. підприємстві

|                       | Розряди |      |     |      |      |     |
|-----------------------|---------|------|-----|------|------|-----|
|                       | 1       | 2    | 3   | 4    | 5    | 6   |
| Трактористи машиністи | 1,0     | 1,09 | 1,2 | 1,35 | 1,55 | 1,8 |
| Тарифна ставка        |         |      |     |      |      |     |

### Задача 1

#### 1. Нарахувати оплату праці в рослинництві

| Назва робіт         | Площа посіву, га | Склад агрегату    | Норма виробітку | Розряд роботи | Класність механізатора | Стаж роботи |
|---------------------|------------------|-------------------|-----------------|---------------|------------------------|-------------|
| Дискування          | 200              | Джон Дір ЛД-10    | 31              | 4             | 2                      | 8           |
| Оранка              | 200              | Джон Дір ПЛН-5-35 | 5,2             | 5             | 1                      | 11          |
| Культивація         | 400              | МТЗ-82 КПС-4      | 32              | 4             | 2                      | 6           |
| Посів               | 200              | МТЗ-82 СУК-24А    | 28              | 5             | 1                      | 15          |
| Прикочування        | 200              | ДТ-75 СКС-2       | 33              | 3             | 2                      | 3           |
| Боронування посівів | 200              | ДТ-75 ЄЛЗС-10     | 61              | 4             | 3                      | 5           |
| Внесення гербіцидів | 200              | МТЗ-82 ОПШ-15     | 24              | 5             | 1                      | 17          |
| Пряме комбайнування | 200              | СК-6              | 21              | 6             | 1                      | 22          |
| Збирання урожаю     | 200              | СК-6 ЖВН-6        | 21              | 6             | 1                      | 23          |

Оплата праці трактористів-машиністів на механізованих роботах проводиться по тарифних розрядах робіт, диференційованих з урахуванням потужності тракторів, комбайнів та іншої техніки.

Оплата праці механізаторів за проведення періодичних технічних обслуговувань здійснюється по кількості людино-годин, встановлених згідно з нормами затрат часу, незалежно від чисельності механізаторів, які проводять техобслуговування.

Надбавка за стаж роботи. В сільськогосподарських підприємствах встановлена надбавка за безперервний стаж роботи по спеціальності в даному господарстві трактористам-машиністам, у

тому числі тим, що працюють бригадами і помічниками бригадирів тракторних, тракторно-рілєних і комплексних бригад, начальниками загонів, що мають у своєму розпорядженні техніку, а також майстрам-налагоджувальникам у таких розмірах від річного заробітку:

від 2 до 5 років – 8 %

від 5 до 10 років – 10%

від 10 до 15 років – 13%

понад 15 років – 16%

Надбавку за стаж роботи нараховують на весь заробіток тракториста-машиніста, отриманий ним протягом року за виконану роботу і вироблену продукцію, включаючи надбавку за класність, підвищену оплату на збиранні врожаю, оплату за виконання господарських, ремонтних і будівельних робіт, надбавки за шкідливі умови праці.

Доплата за шкідливі умови праці нараховується у розмірі до 24 % від основної оплати на виконаних роботах шкідливих для здоров'я працівників.

Надбавка за класність. Трактористам-машиністам залежно від їх знань і досвіду роботи присвоюється I, II і III класи кваліфікації згідно з Положенням про атестацію трактористів-машиністів. Надбавку за класність виплачують до заробітку на механізованих роботах, які оплачуються по тарифних ставках трактористів-машиністів: I класу – 20%, II класу – 10%, від основного заробітку.

**Таблиця 2 Нарахування оплати праці на вирощуванні зернових культур**

| Назва робіт | Кількість нормозмін | Оплата за тарифом | Надбавка за класність | Доплата за шкідливі умови праці | Доплата за стаж роботи | Всього оплати |
|-------------|---------------------|-------------------|-----------------------|---------------------------------|------------------------|---------------|
|             |                     |                   |                       |                                 |                        |               |
|             |                     |                   |                       |                                 |                        |               |
|             |                     |                   |                       |                                 |                        |               |
|             |                     |                   |                       |                                 |                        |               |

### **Задача 2**

Визначити акордні розцінки за одиницю продукції і провести нарахування оплати праці членам тракторно-рілєної бригади .

Планова площа посіву зернових культур 750 га, урожайність -56 ц/га. Розрахувати акордну розцінку за 1 ц зерна, якщо тарифний фонд оплати праці по культурі згідно з технологічною картою 3360 тис.грн , доплата за продукцію -25 %. Провести кінцеві розрахунки з членами бригади , яка на закріпленій площі одержала по 63 ц/га зернових , а протягом року членам бригади було виплачено авансу 2800 тис.грн.

Визначити розмір кінцевої доплати на 1 грн авансу в бригаді і нарахувати доплату членам бригади .

**Таблиця 3 Розрахунок доплати працівникам за кінцеві результати**

| Прізвище, Імя   | Видано авансу | Належить доплати на 1 грн. авансу | Доплата за кінцеві результати |
|-----------------|---------------|-----------------------------------|-------------------------------|
| Бойко С.Т.      | 120000        |                                   |                               |
| Яковенко В.П.   | 89000         |                                   |                               |
| Федоров Р.Л.    | 74000         |                                   |                               |
| Оніськин К.Л.   | 132000        |                                   |                               |
| Галамага Р.В.   | 108000        |                                   |                               |
| Михайленко Г.Л. | 93000         |                                   |                               |
| Гнатенко Г.Ш.   | 140000        |                                   |                               |
| Романов А.Д.    | 164000        |                                   |                               |
| Шишунок К.Ш.    | 132400        |                                   |                               |
| Губрій А.С.     | 114550        |                                   |                               |

**ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА**  
**до проведення практичного заняття № 5**

з дисципліни **Організація та планування аграрного виробництва**

- 1. Тема заняття** *Визначення планової собівартості одиниці продукції рослинництва і тваринництва*
- 2. Мета проведення заняття** *виробити навички розрахунків собівартості продукції рослинництва й тваринництва*

**0. Після виконання роботи студент повинен:**

знати: методи розрахунків собівартості продукції рослинництва й тваринництва; статті витрат на виробництво продукції рослинництва й тваринництва;

вміти: проводити розрахунки собівартості продукції рослинництва й тваринництва

**0. Матеріально-технічне оснащення робочого місця**

*калькулятор, робочий зошит, інструкційні картки*

**0. Короткі відомості з теоретичної частини роботи**

*Собівартість продукції являє собою грошовий вираз затрат праці і матеріальних ресурсів на виробництво продукції.*

*В основу калькуляції собівартості на плановий період повинні бути покладені розрахунки по кожному виду продукції. Для правильного визначення собівартості продукції велике значення має дотримання певної послідовності розрахунків по галузях і видах продукції, так і по статтях витрат. Вихідними даними для розрахунку загальної суми витрат є нормативи, визначені в технологічній карті по кожній статті витрат на одиницю площі (1га або 100га) , та запланована площа посіву тієї чи іншої культури.*

*Для планової собівартості продукції рослинництва використовують кошторисний метод обчислення сукупних витрат по культурах на основі статей витрат, грн. :*

- 1. Витрати на оплату праці*
- 2. Насіння та посадковий матеріал.*
- 3. Паливо та мастильні матеріали.*
- 4. Добрива.*
- 5. Засоби захисту рослин.*
- 6. Роботи й послуги.*
- 7. Амортизація.*
- 8. ПР і ТО*
- 9. Загальновиробничі витрати.*
- 10. Інші витрати.*

*Після обчислення витрат по кожній культурі уточнюють кількісні співвідношення, розміри витрат на основну, супутню та побічну продукцію разом і з розрахунку на 1 ц .*

$$C1ц = 3Взб,$$

*де, C1ц – собівартість 1 ц рослинницької продукції, грн.;*

*3 – загальна сума витрат на вирощування сільськогосподарської культури, грн.;*

*Взб – валовий збір сільськогосподарської культури, ц .*

$$C1ц = 3-3пВзб.осн.,$$

де, Зп – затрати на побічну продукцію, грн.;

Взб.осн. – валовий збір основної продукції, ц.

Собівартість соломки визначають відповідно до віднесених на них витрат по збиранню, транспортуванню, скиртуванню тощо. В нашому господарстві нормативні витрати на 1ц соломки склали 20грн.

Планова калькуляція собівартості продукції тваринництва на основі кошторисного принципу обчислень ґрунтується на показниках за такими статтями витрат:

1. Витрати на оплату праці
2. Корми
3. Паливо та мастильні матеріали.
4. Добрива.
5. Засоби захисту тварин
6. Роботи й послуги.
7. Амортизація.
8. ПР і ТО
9. Загальновиробничі витрати.
10. Інші витрати.

Від загальної суми витрат віднімають витрати на гній. Решту витрат відносять на собівартість виробленої продукції (основної, супутньої).

$$C_{1ц} = З - З_{гній} ВП,$$

де,  $C_{1ц}$  – собівартість 1ц тваринницької продукції, грн.;

З – затрати на утримання стада, грн.;

$З_{гній}$  – затрати на гній, грн.;

ВП – обсяги виробництва основної тваринницької продукції, ц

## **0. Зміст і послідовність виконання завдань**

- Розрахувати собівартість 1 ц продукції рослинництва.
- Розрахувати собівартість 1 ц продукції тваринництва.

## **0. Методичні рекомендації з виконання та оформлення**

### **Задача 1.**

Розрахувати планову собівартість 1 ц озимої пшениці посіяної на площі 1100 га. Підприємство планує отримати урожайність 77 ц/га.

Протягом виробництва були понесені затрати 56749,6 тис.грн. Співвідношення основної і побічної продукції 1: 1,1. Затрати на 1 ц соломки 115 грн. Зерновідходи становлять 25% від зібраного зерна. Вміст зерна в зерновідходах 39 %.

### **Задача 2**

Сільськогосподарське підприємство «Зоря Поділля» посіяло на площі 570 га цукрові буряки. Планова урожайність 780ц/га. Розрахувати планову собівартість виробництва продукції якщо затрати складуть 55620,2 тис.грн. Побічна продукція (гичка) буде використана в тваринництві. Нормативні затрати на гичку становлять 17грн/га.

### **Задача 3**

Спланувати собівартість 1ц насіння соняшнику який буде вирощуватись на площі 350 га . Збір продукції з 1 га складе 25ц. На виробництво планується затратити на заробітну плату 813,1 тис.грн , насіння -1240 , добрива - 2500, засоби захисту рослин-910 , затрати на утримання основних засобів складуть - 2360 , інші затрати -418 тис.грн.

#### Задача 4

Поголів'я молодняка ВРХ – 1230 гол. Плановий середньодобовий привіс – 600 г. Планові затрати становлять 11423 тис. грн.. Планується також отримати гною від 1 голови 4 т (нормативна вартість 1т гною- 54,5 грн) Розрахувати планову собівартість 1 ц приросту.

#### Задача 5

На МТФ утримується 2500 корів . Планова продуктивність тварин : молока – 45 ц, приплоду - 96гол на 100 корів. Від однієї тварини отримують 6,5 т гною (нормативна вартість 1т гною - 110 грн). Розрахувати планову собівартість 1 ц молока та 1 гол приплоду , якщо затрати на утримання стада складуть 50625 тис. грн. .

#### Задача 6.

По інкубатору заплановані витрати в сумі 66,6тис.грн., буде отримано 70тис.шт. курчат . Вартість відходів виробництва складуть 20тис.грн. Визначити собівартість 1 гол курчати – бройлера.

#### Задача 7

На пасіці підприємства буде викачано з вуликів меду 35 ц ( 2 ц залишать на зиму бджолам). А також планується отримати 3ц воску. Витрати по бджільництву передбачені в сумі 1 200 тис.грн. 20 % з них відносять на запилення культур. Обчислити планову собівартість меду і воску , якщо затрати на них спів вставляються 1 : 2,3.

#### Контрольні питання

1. Дати визначення поняттю «собівартість продукції».
2. З який статтів затрат складається собівартість продукції?
3. Що об'єктами калькуляції продукції рослинництва?
4. Що є об'єктом калькуляції продукції тваринництва?
5. Як плануються затрати на побічну продукцію в рослинництві та тваринництві?
6. Як розрахувати планову собівартість 1ц зернових, технічних та кормових культур?
7. Як планується собівартість молока, привісу ВРХ, продукції свиначства та вівчарства?

### ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА до проведення практичного заняття №6

#### з дисципліни Організація та планування аграрного виробництва

1. **Тема заняття** *Визначення прибутку, валового і чистого доходу підприємства. Визначення грошових надходжень від реалізації продукції*
2. **Мета проведення заняття** *розвивати практичні вміння в розрахунку прибутку, виручки підприємства.*

#### 0. Після виконання роботи студент повинен:

- знати: 1.Як розраховується плановий загальний, балансовий, чистий прибуток.  
2. Як розрахувати виручку .  
3.Як розрахувати планову рентабельність виробництва.
- вміти: 1.Розраховувати прибуток від діяльності підприємства

2. Визначати виручку, валовий та чистий дохід по галузі рослинництва, тваринництва, допоміжних та обслуговуючих виробництв.

## 0. Матеріально-технічне оснащення робочого місця

*калькулятор, робочий зошит, інструкційні картки*

### Короткі відомості з теоретичної частини роботи

Плановий прибуток підприємства розраховується як різниця від виручки від реалізації продукції та послуг та виробничої собівартості. Виручку від реалізації продукції та послуг визначаємо за формулою

$$ТП = V \times Ц,$$

*де ТП – виручка від реалізації продукції, грн..;*

*V – обсяг реалізації продукції, ц*

*Ц – ціна реалізації, грн..*

Прибуток визначається за формулою

$$П = ТП - С,$$

*С – виробнича собівартість, грн..*

Рівень рентабельності визначається за формулою :

$$Рр = \frac{П}{С} 100\%$$

Валовий дохід підприємства — це новостворена вартість. Він визначається як різниця між виручкою та матеріальними витратами. У річному плані економічного і соціального розвитку та бухгалтерському звіті сільськогосподарські підприємства обчислюють валовий дохід у такій послідовності:

— визначають валову продукцію за собівартістю, яка включає всі витрати на виробництво продукції, робіт і послуг планового року, а також приріст або зменшення незавершеного виробництва і витрати майбутніх періодів порівняно з попереднім роком. Цей розрахунок виконується окремо для рослинництва, тваринництва, промислових виробництв, робіт і послуг. У результаті отримують перші дві складові вартості валової продукції  $C + V$ ;

— до одержаної суми додають (віднімають) прибуток (збиток) від реалізації продукції у вказаних вище галузях;

— від одержаного результату потрібно відняти всі матеріальні витрати (амортизацію основних засобів, виробничо спожиті предмети праці та витрати на оплату послуг, наданих підприємству зі сторони), тобто виконати дію:  $(C + V) - C = V$ .

До отриманого результату (витрат на оплату праці) слід додати (відняти) прибуток (збиток), що був одержаний від певних товарних галузей підприємства. У підсумку дістанемо вартість валового доходу підприємства  $(V + M)$ .

Витрати на оплату праці розраховують по галузях і за виконанні роботи на сторону. Одержану суму оплати праці (V) віднімають від  $C + V$  і одержують суму чистий дохід

## 0. Зміст і послідовність виконання завдань

- Розрахунок планової виручки (доходу) підприємства.
- Розрахунок планового прибутку від діяльності підприємства.
- Розрахунок планової рентабельності с.г. підприємства.

Вихідні дані та розрахунок планового Валового та чистого доходу

Таблиця 1

| № п/п | Назва продукції        | Од. вим. | Плановий валов. вихід, ц | Планова реаліз. ціна, грн. | Варт. валов. прод., тис. грн. | 3-ти на вироб., тис. грн. | В т.ч. оплата праці, тис. грн. | Валовий дохід, тис. грн. | Чистий дохід, тис. грн. |
|-------|------------------------|----------|--------------------------|----------------------------|-------------------------------|---------------------------|--------------------------------|--------------------------|-------------------------|
| 1     | Оз. пшениця            | ц        | 38250                    | 530                        |                               | 13479                     | 5987                           |                          |                         |
| 2     | Ц/ буряк               | ц        | 190000                   | 35                         |                               | 4690                      | 2910                           |                          |                         |
| 3     | Соняшник               | ц        | 4200                     | 1180                       |                               | 3465                      | 2400                           |                          |                         |
| 4     | Картопля               | ц        | 18000                    | 1598                       |                               | 28400                     | 11150                          |                          |                         |
| 5     | Овочі                  | ц        | 16000                    | 1290                       |                               | 13148                     | 4512                           |                          |                         |
| 6     | Корм. буряки           | ц        | 26600                    | 221                        |                               | 1390                      | 645                            |                          |                         |
|       | Всього по рослинництву | X        |                          | X                          |                               |                           |                                |                          |                         |
| 7     | Молоко                 | ц        | 21000                    | 604                        |                               | 9580                      | 1860                           |                          |                         |
| 8     | Привіс ВРХ             | ц        | 2108                     | 4750                       |                               | 7724                      | 3334                           |                          |                         |
| 9     | Привіс свиней          | ц        | 1387                     | 4150                       |                               | 4615                      | 1385                           |                          |                         |
|       | Всього по тваринництву | X        |                          | X                          |                               |                           |                                |                          |                         |
|       | Всього по господарству | X        |                          | X                          |                               |                           |                                |                          |                         |

Плановий прибуток та рівень рентабельності реалізованої продукції

Таблиця 2

| № п/п | Назва продукції | Реалізовано, ц | Планова реаліз. ціна, грн. | Планові грошові надходж., тис. грн. | Повна с/в реаліз. прод., тис. грн. | Прибуток, тис. грн. | Рівень рентабельності, % |
|-------|-----------------|----------------|----------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|---------------------|--------------------------|
| 1     | Оз. пшениця     | 30600          | 530                        |                                     | 12895                              |                     |                          |
| 2     | Ц/ буряк        | 190            | 35                         |                                     | 4750                               |                     |                          |
| 3     | Соняшник        | 3780           | 1180                       |                                     | 3416                               |                     |                          |
| 4     | Картопля        | 14400          | 1598                       |                                     | 1904                               |                     |                          |

|   |                           |       |      |  |       |  |   |
|---|---------------------------|-------|------|--|-------|--|---|
| 5 | Овочі                     | 14350 | 1290 |  | 22591 |  |   |
| 6 | Корм. буряки              | 3510  | 221  |  | 453   |  |   |
|   | Всього по<br>рослинництву |       | X    |  | X     |  | X |
| 7 | Молоко                    | 16800 | 604  |  | 8940  |  |   |
| 8 | Привіс ВРХ                | 1470  | 4750 |  | 4510  |  |   |
| 9 | Привіс свиней             | 966   | 4150 |  | 3427  |  |   |
|   | Всього по<br>тваринництву |       | X    |  | X     |  | X |
|   | Всього по<br>господарству |       | X    |  | X     |  | X |